

Az ember veleszületett jogai között a legintenzívebb a feltétlen szabadsághoz való jog, s ez csakis ott nyer korlátozást, hol az állam, s a társadalom érdeke kívánja, s ezt önkénytelenül tűri az egyén, azon jogvédelemért, melyet az állam nyújt.

A szabadság iránti feltétlen vágy egy hatalmas ugyazólván-ösztön, mely a legparányibb szervezetben, épen úgy benne van, mint a teremés koronájában az emberben, amely az emberiség fejlődése történetében a legnagyobb rázkodtatásokat okozta s legtöbb véráldozatot kívánt.

Csoda-e tehát, hogy midőn embereknek, egy fajnak, egy oly faj feltétlen szabadságának, állami társadalmi békőba veréséről van szó, melyben a feltétlen szabadság iránti ösztön zabolátlanul buzog, hogy akkor egy visszatetsző érzés fut végig, midőn azt az állam reputációja parancsolólag követeli. Magyarországon a kóbor cigányok minden társadalmi erkölcsi és állami köteléken kívül álló, vad csoportjainak megrendszabályozása, szükségessé vált az ország államiségának és kulturájának reputációja érdekében; mert az, hogy egy állam annyira gyönge legyen, hogy egy emberi csoport kivonva magát minden kötelezettségek teljesítése alól, az állam határain belül üzletszerűleg üzze azokat a cselekményeket, melyek a minden kötelezettségeiknek eleget tevő többi polgároknak élet és vagyon biztonságát veszélyeztetik-egyszerűen szégyenletes.

Vigasztalásul szolgálhat ugyan, hogy ez nemcsak nálunk van, hanem kisebb mérvben a többi európai államokban is.

Érdekes jelenség az emberiség fejlődése történetében.

ben, hogy a XX. századik eltengődik egy embertöredék Európa összes államaiban, úgy, hogy elleáll mindenféle polgáriasság és művelődésnek és itt versenyez vadságában, a civilizációból évezredekken át elzárva volt vademberekkel, csupán annyiban különbözve, hogy nem emberhussal él, legfeljebb -- elhullott állattal!

Nem tulzott ez az állítás, mert ha kissé fontolóra vesszük, bizony odajutunk, hogy a kóbor cigány-vadember!

Emberi mivoltunkat ugyan demonstrálja, hogy az ember alapsajátsága, hogy társas lény, bennük is megvan, mert társaságokban karavánokban élnek együtt, de már az nem áll, hogy ezzel kapcsolatosan, a családi összetartózság érzete is meg van bennök, mert igen élénk a forgalom és a változatosság a karaván tagjai között, legfeljebb egy-két törzstagja van, mely a keretet képezi, aztán a többiek változnak, amint az érdekek kívánják. Ha egy karaván elkövet valami büntetendő cselekményt amiért igen huzogatják a hurkot a nyakuk körül, ha azonnal kézre nem kerülnek, úgy az pár nap alatt szétoszlik más karavánokba, ha mégis hurokra kerülnek, a törvény előtt letagadja a gyermek szülőit és viszont.

De ez természetis is, mert sem a vérségi kötelék, sem erkölcsi érzék nem gátolja őket ösztöneik kielégítésében, s csak a faji összetartozás, a közös nyelv, a jelek, s aközösen elkövetett bűnök lánczolata, az ami összetartja őket!

Vademberek valóban, de talán még annál is rosszabbak mert a vademberek legalább Istent imádták, vagy egy annak fogalmával felruházott bálványt, szával a hiten alapuló vallásnak bármely formája meg van köztük, de a cigányban az sincs meg, mert teljesen vallástalan, mert a leggyöngébb valami, a tisztelet valamely felsőbbtség iránt hiányzik bennök.

A midőn tehát a cigányok megfékezéséről van szó,

azt nem lehet egy fogással, egy schlagerrel elütni, hanem az alapnál kell kezdeni, emberré kell őket nevelni, vallással műveltséggel, erkölcsaik nevelésével, megszelidítve, felköltve benne az emberit és polgáriasulttá tenni!

Ez vita tárgyát nem képezheti, mert azt kétségtelenül bizonyítja az emberiség fejlődése, története, hogy minden vad, műveletlen népet, a vallás és művelődés alakított át!

Vallás, hiszen a cigányok nagy része római katolikus megkeresztelteti gyermekét! Meg bizony, 5-6 helyen is, 2-3 féle vallásra, de ezzel be is fejezte a regényt, mert ez némi igazolások alapjául szolgálhat, illetve, hogy személy azonosságát sohasem lehessen megállapítani. De kóbor cigányon bármily vallásos érzés megnyilvánulását, alig észlelte még bárki is!

Igaz ugyan, hogy igen sok van köztük, a ki mesterséget űz, pld. meszelőkötés, kovács, teknőfaragó! no aztán a lókereskedők ez meg éppen nem is utolsó foglalkozás! hanem ez mind csak titulus, a főfoglalkozás zavartalan és leleplezhető gyakorlására, melynek sikeres voltát derék csendőrségünk demonstrálhatja, nemleges eredményű jelentéseivel!

Igazol ma már igen sok közülök rendes lakhelyet, van valami putrija, valami falu, vagy város végén, s ha letartóztatják is őket, a vizsgálóbíró a bűnvádi perrendtartás kellemes szakaszai alapjénkéntelen elereszteni, mert "állandó tartózkodási helyet igazolt", de ha hagyatéka lenne, a legutolsó rendes lakhelyét bajos lenne megállapítani.

Igy csvarogják be aztán az országot, s gyakorolják az igazi mesterségüket a rablást, gyilkolást, lopást és kuruzslást, közkereseti részvénytársasággá alakulva!

De nem csak az országot, hanem fél Európát, mert nem egy bandánál találhatók külföldre szoló utlevelek. S ezek

az ember formájára teremtetett kóbor fenevadak, kívül állva minden vallási, társadalmi és állami formán és kötelezettségen barangolnak szabadon.

A közbiztonságot veszélyeztető oláh, vagy kóbor cigányoknak két fajtája van. Egyik a sátoros, teljesen nomád életet élő cigány, karavánokba élve, a másik s a veszedelmesebb fajta, akiknek állandó lakhelyük van, valami putri ott, ahol születtek is és foglalkozásuk kovács, teknőfaragó, kefe, meszelő, lőköttő, lókereskedő, s. t. b.

Mindkét válfaj megfékezésére legcélszerűbb a kényszertelepítés.

A törvény életbe lépte napjával az összes kóbor -illetőséget és foglalkozást kimutatni nem tudó oláh cigányok, az államterületéről egyszer, s mindenkorra kiutasítandók és 15 nap alatt kötelesek az országot elhagyni. Ezen határidő elteltével, elrendelendő az ország határán belől található kóbor és a fent elősorolt mesterséget űző oláh cigányok összeírása, s evégből minden város, község és pusztán kiragasztandó hirdetmények útján felszólítandók 15 naponbelüli jelentkezésre. Akik ezen határidő alatt önként jelentkeznek, s állandó lakhelyt, foglalkozást igazolnak, összesírásuk, személyazonosságuk pontos megállapítása mellett foganatosittatik fénykép és daktiloszkopikus felvételekkel, családi vérségi összeköttetések pontos megállapításával. Akik ezen határidő alatt nem jelentkeznek, azokra vagy az időközben az ország határain visszaszökökre kimondandó, hogy bárki által, bárhol letartóztatható és fogdijj utalandó utána. S hogy az ország teljesen megtisztíttassék tőlük, a katonaság igénybevételével átkutatandó volna az egész ország, természetesen előre megállapított terv szerint, de ennek foganatosítása után is fenntartandó, hogy kóbor cigányt bárki, bárhol elfoghat, s köteles a leg-

közelebbi hatóságnak átadni.

Az állandó foglalkozásu , lakhelyu/II/ cigányok illetőségi helyükre tolonczolandók, s itt alább leírandó szoros rendőri felügyelet alá helyezendők.

A foglalkozás nélküliek, illetve a II-ok mesterségeit nem igazolók állami munkatelepekbe helyezendők el. -- Állami telepek lennének felállítandók, illetve berendezendők, régi várak, gyárak kaszárnyák felhasználásával gazdasági cselédlakások min-tájára:két szoba közepén közös konyha, hozzávaló mellékhelyiségekkel e célra alkalmas helyen megfelelő munkahelyiségek, iskola szoba, s.t.b.vel ellátva.

Ezekbe volnának elhelyezendők a háza⁵társak 40 év korhatárig. Az ezenfelüli férfiak és asszonyok az amugy is létező dologházakba. A katonasorban lévő, illetve az erre alkalmas korban 17-től 36-évig levő fiatal emberekbesorozandók, a 17 éven aluliak pedig javítóintézetbe helyezendők el. Az egy évnél öregebb gyermekek pedig árva vagy lelenczházakba volnának elhelyezendők 12 éves korukig nemre való tekintet nélkül.

A katonai szolgálatra nem alkalmas nőtlen férfiak, leányok és szalmaözvegyekkülön munka telepekbe kerülnének. Ezekben a családos telepeken és a férfi telepen a cigány izléséhez legközelebb álló iparmesterségek, állandó lakhelyhez kötöttekre, mint kosárfonás, kefekötés, s.t.b. volnának tanítandók. A férjes asszonyok pedig a legegyszerűbb háztartási teendőkre volnának szorítandók és a telepőrök feleségei által oktatandók. A női telepeken lévő hajadonok, özvegyek és szalmaözvegyek, ugy a háztartási teendőkre, mint valamely megfelelő iparágra kioktatandók.

Az egy évet túlhaladó cigány gyerek lelenczházba helyezendő el s aztán árvaházba tizenkét éves korig; azonban karácsony és husvéti ünnepekre szülőikhez bocsájtandók, mert ettől megfosztani, hogy évenként kétszer lássák gyermekeiket embertelenség,

de a vérségi és családi összetartozás is fenntartandó és élesztendő bennük.:-

Ezen munka telepek berendezése, a mód, mely uton ezen valóban vad emberek vallási és megfelelő nevelésben részesülnének, hogy emberekké váljanak és a társadalomban elhelyezhetők legyenek, már a részletekhez tartozik.

A telepekbe való internálás akként eszközrendő, hogy elfogadás, illetve előállítás után a járás székhelyére viendők, s ott megnyirítás, fertőtlenítés és felruházás után, a személy azonoság megállapíttatik. A rendes elnevezés, személyleírás megállapítása, lefényképezés és daktiloszkopiai felvételek után, a fent előadottak szerinti helyre elszállítatnak, vagy illetőségi helyre szoros rendőri felügyelet alá. Lovak, kocsik elárvereztetnek és a befolyó ár házi szükségletekre fordítandó, vagy beutalandó a kincstárhoz.

Ugyancsak felveendők tetszésszerinti vallás kötelékébe, s a házaselek a törvény szerint összeadandók és beanyakönyvezendők. :- A szoros rendőri felügyelet akként volna fogantatosítandó, hogy az illető egyén egy arczképes igazolványt kapna; benne pontos személyleírással, s hogy mely rendőri hatóság felügyelete alatt áll.

Ily felügyelet alatt álló egyén, a felügyelő hatóság hatásköri területét bejelentés nélkül el nem hagyhatja, ezek is ez igazolványba vezetet engedélylyel és bejelentett elfogadható czéllal, s a hová megjött is 12 órán belül jelentkezni tartozik és visszatérése előtt kifogástalan viselkedést igazolni. Hetenként egyszer tartozik jelentkezni és még az illető hatóság is köteles volna 2-szer ellenőriztetni, hogy nem csavarog-e?

Ily igazolvány nélkül, -melynek előkérésére minden csendőri közeg, pénzügyőrök, mezőőrök, éjjeli őrök szolgálatban lételre való tekintet nélkül, jogosítottak- a cigány bárhol letartóztatható.

Ezzel kapcsolatosan volna eszközölhető, a telepekből

kihelyezés olyanokra, kik a telepekben kifogástalan magaviseletet tanusítottak és valamely kenyérkereső mesterséget elsajátítottak.

A telepben eltöltött idő alatt, a munkák értékesítendő, s mint a fegyházi munkásoknál egy bizonyos perczent tőkésítendő az illetőnek, hogy amennyiben kitelepítésre alkalmassá válik legyen kis tőkéje házi szükségletei beszerzésére és mestersége kezdésére.

Aki aztán telepből, vagy a rendőri felügyelet aló elszökik, az visszaszállítandó a telepbe és szigorított elbánás alá veendő.

Ezek volnának általánosságban körvonalai ezen tervzetnek, melylyel ártalmatlanná lehetne tenni a kóborczigányokat, emberré nevelni őket vallásos és erkölcsi oktatással s a becsületes, tisztességes, komoly munkásságra szoktatva őket, a társadalomban elhelyezni.

Azt hiszem, a humanizmus minden követelményeinek megfelelne ezen eljárás, mert más államok kevésbé vad elemek megfékezésében ma sem követnek ily enyhe eljárást, s azt hiszem nem kevésbé bizonyítaná Magyarország művelt és humanus gondolkodását, mely még eléggé gyakran kétségbe lessz vonva.

Az, hogy az egyén cselekvési és rendelkezési szabadságát veszti egy időre, - addig, míg magát bár kényszerítve, a társadalom használható tagjává képezi - ez nem lehet jogsérelem arra, aki az állammal szemben semmi kötelezettségének nem tesz eleget.

Nem nagyobb volna-e az, hogy a minden kötelezettségének eleget tevő tagja az államnak, az állam érdekében a fentieket elveszti pld. a katonai szolgálat időtartamára! Amott az egyéntől függ, az elvesztett jogokat visszaszerezni mielőbb, emitt az nincs meg az időtartam határozott!

Sok ilyen telepre, bizonyos, hogy nem lenne szükség, mert amint észrevennék, hogy komoly a dolog, bizony talán egy kis

telep is elég lenne mutatóba!mert a legtöbb kiszöknék az ország-
területéről.

A második módja lenne, minden kóbor cigányt kiutasita-
ni az ország területéről s aztán az itt bennmaradókat össze-
fogni, hajóra rakni s amegélhetés eszközeinek egy időre való
megadása mellett egy nemzetközi egyezmény útján a csendes óceán
valamely alkalmas szigetén kirakni, s a sorsukra bizni őket.
De az alig lenne sikeres, mert kiszöknének az országból, s az-
tán időnkint mutatkoznának, s bajos lenne egy hajóra valót össze-
gofni. Ez igen drasztikus módszer lenne, amely meglehetősen sok
pénz és véráldozatba kerülne.

Nagy-Igmánd, 1902. márczius 23.

D A N I L O V I C S G Y U L A

kir. járásbirósági aljegyző.